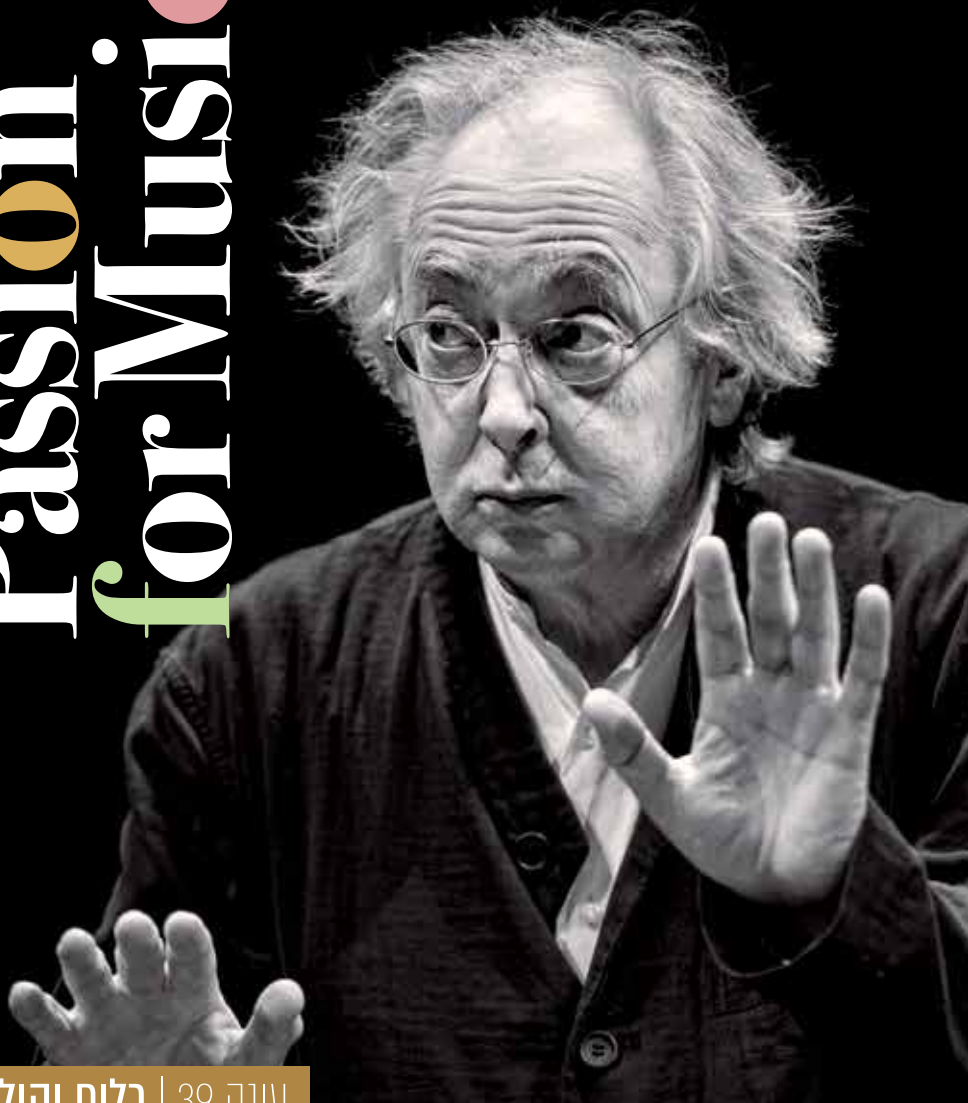

2022 הקאמרטה
2023 הישראלית ירושלים
מנהל מוזיקלי: אבנר בירון

Passion for Music

עונה 39 | כלים וקולות

הקלאסיקה הגדולה

הקאמרטה הישראלית ירושלים / מנהל מוזיקלי: אבנר בירון

נגני התזמורת

כינור ראשון	יולה	חליל	חצוצרה
מתן דגן*	שולי ווטרמן**	אסתי רופא**	רז ארד°
נטשה שר*	סרגיי דובוב	אבישי סרוגו°	אלון מלינק°
כרמלה ליימן***	מרתה סיקורה	אבוב	טרומבון
פטר בוברובסקי	בוריס רימר	מוקי זוהר**	אלון סטורל°
פולינה גרושיקובה	אדוארד שוביב	אורי מירז	קונסטנטין מדבדב°
רומן יוסופוב	צלול	קלרנית	אור רוכמן°
מיכאל פֶּפֶה	צבי אורליאנסקי**	שירה אליסף**	עוגב
כינור שני	מרינה כץ**	תומר אורנן°	איריס גלברזון°
אדוארד רזניק**	אלכסנדר סילניקוב***	בסון	טימפני
הדס פבריקנט***	אסתר וֶלְכֶרְס	מאוריציץ פאז**	קרן פנפימון־זהבי**
אומרי צח	קונטרבס	יולוצין קרוס סדיו	
מיכאל קונצביץ'	קאי ג'ק**	קרן יעור	
קרן שושני	קיריל בייקוב°	אלון ראובן**	*כנר ראשי
סמדר שידלובסקי		מיכאל אלטשולר	**נגן מוביל
		גל רביב°	***משנה לנגן מוביל
		חגי שלום°	נגן אורח°

חברי העמותה וחברי הוועד המנהל

עו"ד יאיר גרין*, יו"ר | אבנר אזולאי, יעקב אייזנר*, פרופ' רות ארנן*, פרופ' שלמה בידרמן, דוד בלומברג*, ד"ר יורם בלשר*, פרופ' אבי בן בסט, רו"ח תלמה ברבש־קנטור, פרופ' בני גיגר*, ד"ר רויטל הולנדר*, אפרת ימין גרשוני*, אילן דה פריס*, פרופ' משה הדני*, גרשון זוהר, יהודה זיסאפל, רות חשין*, משה מיכלס*, פרופ' מנחם פיש, ד"ר שמואל קבילי*, רו"ח רענן קופי*, פרופ' אורי קרשון, ד"ר לאה שמיר־שנאן*, ברוך שלו, דב שפיר *חברי הוועד המנהל

צוות הניהול

מנהל כללי יורם יונגרמן **מנהל אדמיניסטרטיבי** מיכאל קונצביץ' **מפיקה** שרה טיילור דוד **רכז תוכני מוזיקה** ד"ר רון מרחבי **מנהלת שיווק ופרסום** נדיה רז **חכם קרקוצקין צוות השיווק** מירב האן, אורנה יצחק **מנהלת מכירות** דגן פדר **מנהל משרד ועוזר מנכ"ל** אלון שניר **מנהלי במה** אורי נחום, ואלרי אקסינוב **טכנאי הקלטות** איתן שמאי **הנהלת החשבונות** שרית יצחקי **יעוץ משפטי** עו"ד עמי פולמן

מחלקת מנויים: *3926 / 1-700-55-2000 / בימים א'-ה' 09:00-17:00

משרד התזמורת: רח' דוד המלך 26, ירושלים | טל: 02-5020503 / פקס: 02-5020504
כתובתנו באינטרנט: www.jcamerata.com / אימייל: info@jcamerata.com

כתיבת התוכנית: בני הנדל **עיצוב גרפי:** חגית מימון
צילום: משיאל הנדריקס, אריק דה מילדט, פיה קלודי, פליקס ברואדה, מייקל ג'והנסן, אלנה מרטיניוק, אסטריד אקרמן, מרקו בורגרייב

הקלאסיקה הגדולה

פיליפ הרוּוּחָה מנצח (בלגיה)
מקהלת קולגיום ווקלה גנט (בלגיה)

אליזבת ברויאָר סופרן (אוסטריה)
אוליביה פֶּרְמֶלן מצור־סופרן (הולנד)
דניאל יוהַנְסֶן טנור (אוסטריה)
תומס א' בְּאוּאָר בריטון (גרמניה)

לודוויג ואן בטהובן (1770-1827)
"ים שקט ומסע צֶלַח", קנטטה למקהלה ולתזמורת, אופ' 112

לודוויג ואן בטהובן

סימפונייה מס' 1 בדו מז'ור, אופ' 21
אדג'ו מולטו
אנדנטה קנטבילה קון מוטו
מינואט: אלגרו מולטו א ויואצ'ה
אדג'ו, אלגרו מולטו א ויואצ'ה

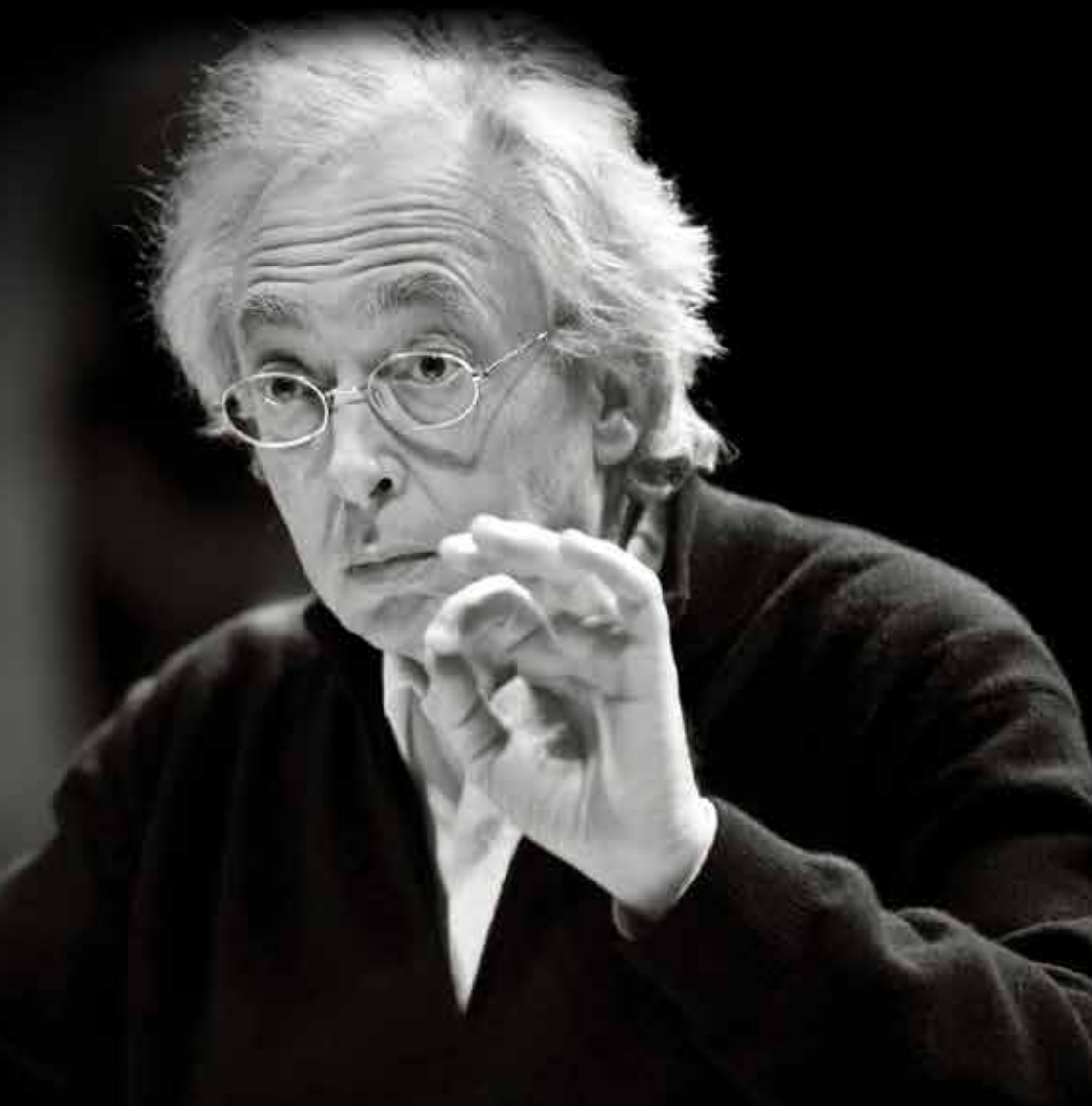
הפסקה

ולפגנג אמדאוס מוצרט (1756-1791)
מיסה בדו מינור ("המיסה הגדולה"), ק' 427

קיריה
גלוריה
קרדו
סנקטוס
בנדיקטוס

בית האופרה, המשכן לאמנויות הבמה, תל אביב
מוצ"ש, 15.4.23 בשעה 21:00

תיאטרון ירושלים, אולם הנרי קראון
יום א', 16.4.23 בשעה 20:00

פיליפ הרווחה מנצח

הָרוּחָה נולד בגנט* שבבלגיה באביב 1947. הוא נרשם ללימודי רפואה ופסיכיאטריה באוניברסיטה שם, ובמקביל למד נגינת פסנתר אצל אמו ואחר כך אצל מרסל גָזל בקונסרבטוריון של גנט. בסופו של עניין, הייתה המוזיקה למרכז חייו. כבר ב-1970 ייסד את "קולגיום ווקאלה גנט", אנסמבל שהרשים כל כך, עד כי המנצחים ניקולאוס הרנונקור, טון קופמן וגוסטב ליאונהרדט נתנו בו עינם והזמינו את הָרוּחָה על הרכבו החדש להשתתף בפרויקט הקלטות שאפתי של מכלול הקנטטות של באך. בנוסף להשכלה שקנה לו בקונסרבטוריון, למד הרווחה נגינת צ'מבלו ועוגב.

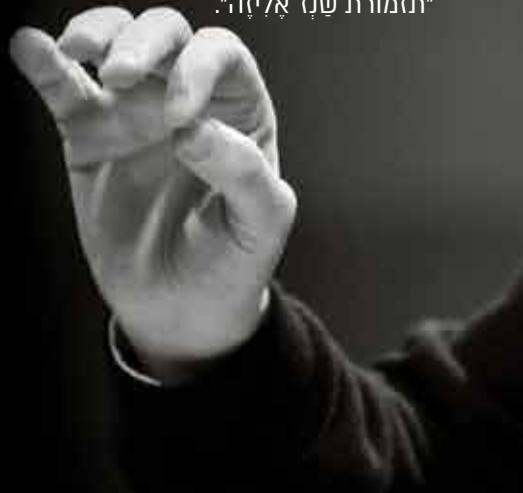
כצפוי, הָרוּחָה מנצח לא רק על ההרכבים שהקים, אלא על גופי מוזיקה יוקרתיים רבים, כגון התזמורת המלכותית קונצרטחבאו של אמסטרדם והפילהרמוניות של ברלין ושל וינה. ב-1997 נתמנה למנהל המוזיקלי של התזמורת הפילהרמונית של פלנדריה, מ-2002 כיהן בה כמנצח הראשי, וכיום, אחרי הסבת שמה ל"תזמורת הסימפונית של אנטוורפן", הוא מנצח הכבוד שלה.

ב-1990 זכה מאסטרו הָרוּחָה בתואר "האישיות המוזיקלית של השנה" מטעם ממשלת בלגיה; ב-1991 הוכר כמוזיקאי השנה של אירופה. ב-1993 הוכרז - עם הקולגיום ווקלה שלו - כ"שגריר התרבות של פלנדריה". שנה אחר כך זכה בתואר "אביר מסדר האמנויות והספרות" הצרפתי.

*בגעם, חָנַט בפלמית ו-גון בצרפתית.

מאסטרו פיליפ הָרוּחָה הוא פלמי מבלגיה ושמו אומר כבוד בעולם המוזיקה. האיש לא רק מוזיקאי משובח, אלא יזם רב פעלים, שהקים בחייו הרכבים מרובים, מהם כלי ביצוע לז'אנרים ולעידנים מוזיקליים ספציפיים. את "קולגיום ווקלה גנט" שעימו בא אלינו, הקים בימיו הסטודנטיאליים. עוד ייסד את "האנסמבל הקולי אֶלִיָּה" המתמחה ביצירות באך וקודמיו, את אנסמבל "לֶה שְפֶל רואֶיל", המתמקד בבארוק הצרפתי, את "האנסמבל הקולי האירופי" המתרכז בפוליפוניה מתקופת הרנסנס, ואת "תזמורת שְנֶדֶלֶאֶלִיָּה", המבצע בדרך כלל יצירות קלאסיות, רומנטיות וחדישות.

נגינותיהם של כל גופי המוזיקה האלה הולידו יותר מ-60 תקליטורים ב"הרמוניה מונדי" היוקרתית. בראיון לכתב-העת הקנדי La Scena Musicale הדביק הָרוּחָה להרכבו את הכינוי "בבושקה רוסית", אותה מערכת בובות הנתונות זו בזו. "קולגיום ווקלה גנט" ו"אנסמבל לֶה שְפֶל רואֶיל", הרכבי הליבה של הבבושקה, מתמקדים ביצירות בארוק. ליצירות גדולות יותר למוזיקה מן התקופה הקלאסית, הרומנטית והמודרנית, מתוספים עוד נגנים, ליצור את "תזמורת שְנֶדֶלֶאֶלִיָּה".

מקהלת קולגיום ווקאלה גנט

בשנים האחרונות הפכה המקהלה לגמישה יותר, הרפרטואר שלה התרחב, ולפי העקרון שמאסטרו הרֶוּחָה קורא לו "עקרון הבבושקה", היא מאורגנת לגייס כוחות ביצוע מיטביים לפרויקטים שונים. מוזיקת בארוק גרמנית - כגון יצירות ווקאליות של באך - הייתה ועודנה היהלום שבכתר; כשמושרת מוזיקת רנסנס, היא מובאת מפי קבוצת סולנים קטנה; וברפרטואר אורטוריות רומנטי, מודרני או עכשווי, המקהלה הופכת "סימפונית" ועשויה למנות עד 80 זמרות וזמרים.

מלבד הופעות עם תזמורת הבארוק שלה עצמה, "מקהלת קולגיום ווקאלה גנט" עובדת עם עוד הרכבים כליים ממוקדי ביצוע "תקופתי", כגון "תזמורת שני־אלֶיֶזָה",

לפני שנתיים חגגה מקהלת קולגיום ווקלה גנט את שנת היובל - חמישים שנה מאז ייסודה בידי קבוצת סטודנטים מאוניברסיטת גנט, בהנהגתו של פיליפ הרֶוּחָה, המנצח בקונצרט זה. לא בכדי האנסמבל זוכה באריכות ימים וביוקרה ברחבי תבל. מושקעים בו חזון אמנותי ומאמץ שיטתי רצוף. עם הקמתו - ב-1970 - היה אחד ההרכבים הקוליים הראשונים שגמרו אומר ליישם את רעיונות הביצוע "התקופתי-אותנטי" במוזיקה, כדי לשקף במדויק ככל האפשר את הצלילים שנישאו ברמה בעידן הבארוק. רעיונות אלה מזינים עד היום את האנרגיות והאיכויות שמביא האנסמבל אל אולמי קונצרטים ופסטיבלים מוזיקה באירופה, בארצות הברית, בדרום אמריקה, באוסטרליה ובמזרח הרחוק.

Soprano Bobbie Blommestejn, Heleen Bongenaar, Sylvie De Pauw, Hannah Ely, Aisling Kenny, Magdalena Podkościelna, Elisabeth Rapp, Charlotte Schoeters **Alto** Ursula Ebner, Sophia Faltas, Marlen Herzog, Gudrun Köllner, Anna Molnár, Cécile Pilorger, Julia Spies, Sylvia van der Vinne **Tenor** Rodrigo Carreto, Graham Cooper, Peter Di-Toro, Patrik Horňák, Thomas Köll, Dan Naumann, Ferran Mitjas, René Veen **Bass** Tobias Ay, Nikolaus Fluck, Joachim Höchbauer, Philipp Kaven, Israel Martins dos Reis, Martin Schicketanz, Giacomo Serra, Bart Vandewege

תזמורת הבארוק של פרייבורג, "האקדמיה למוזיקה עתיקה ברלין" ועוד. המקהלה מופיעה גם עם תזמורות סימפוניות בולטות, כגון הסימפונית של אנטוורפן, התזמורת המלכותית קונצרטחבאו של אמסטרדם, תזמורת פסטיבל בודפשט, התזמורת הסקסונית הממלכתית של דרזדן והתזמורת הקאמרית האירופית.

תחת הנהגתו של מאסטר הרֶוּחַה בנתה המקהלה דיסקוגרפיה של עשרות הקלטות, רובן עם החברות "הרמוניה מונדי" ו"רֶגֶן קלסיקס".

המקהלה זוכה בתמיכה כספית ארוכת שנים מן הקהילה הפלמית בבֶּלְגִיה, מן העיר גנט וממפעל הפיס הלאומי של בלגיה.

אוליביה פרמלן / מצ'וסופרן

המצ'וסופרן ההולנדית אוליביה פֶרְמָלן מיצבה את עצמה כסולנית בין-לאומית בולטת הן באולמי קונצרטים, הן על בימת אופרה. בראשית הקריירה שלה גילמה את אחת משלוש הגבירות שבחליל **הקסם** מאת מוצרט עם תזמורת פסטיבל בודפשט בניצוח איבן פישר, ועם התזמורת הסימפונית של לונדון בניצוח דניאל הרדינג הופיעה בתמונות **מפאוסט של גתה** מאת שומאן. עוד מתפקידה האופראיים: דונה אלווירה **בדון ג'ובאני** של מוצרט ודורבלה **בכך עושות כולן** שלו עם תזמורת הבארוק של פרייבורג בניצוח רנה יְקוֹבֶס, ועוד בניצוחו - תפקיד הבל באורטוריה **הרצח הראשון** של אלסנדרו סקרלטי באופרה הלאומית של פריס ובאופרה הממלכתית של ברלין. בתחילת העונה הזאת גילמה אוליביה עוד תפקיד מוצרטי נכסף: כרובינו **בנישואי פיגארו** בבית האופרה של ציריך. על במת הקונצרטים הופיעה עם קולגיום באך היפני בניצוחו של מְסְקִי סוזוקי **במשיח** של הנדל, **במתאוס פסיון** של באך וב**מיסה בדו מינור** של מוצרט, ובסימפוניה **התשיעית** של בטהובן שרה עם התזמורת הסימפונית יוקיג'י בניצוחו של מְסְטוֹ סוזוקי (בנו של מסקי) בטוקיו, באוסקה וביוקוהמה.

אליזבת ברויאר / סופרן

זמרת הסופרן האוסטרית אליזבת ברויאר מבצעת מבוקשת על במת הקונצרטים ובתי אופרה: דספינה **בכך עושות כולן** של מוצרט, דונה פולֶבִיָה **באבן הבוחן** של רוסיני, נוריינה **בדון פסקואלה** של דוניצטי, אֶדְלָה **בהעטלף** של יוהאן שטראוס, גרטל **בהנזל וגרטל** של הומפרדינק, מוֹזֶטָה **בלה בוהם** של פוצ'יני וקוֹנְסֵטְנֶס **בהדיאלוגים של הכרמליטיות** של פולנק. על בימת הקונצרטים השתתפה אשתקד **בסטאבט מאטר** של א' סקרלטי עם הקאמרית של פְרוֹז'ה, **באורטוריית חג המולד** מאת באך עם הסימפונית של וינה בניצוח טון קופמן; **במשיח** של הנדל עם תזמורת הבארוק של אמסטערדם, בניצוח קופמן גם כן, ו**ברקוויאם גרמני** של ברהמס עם תזמורת הבארוק ל'אורפיאו בניצוח יוהאנס הימְטְסְבֶּרְגֶר בגראץ ובווינה. במאי תהיה בין סולני **המיסה בדו מינור** של מוצרט בלייסיֶהֶל שבהמבורג וביוני תשיר בפסטיבל באך בלייפיציג. ב-2013 זכתה אליזבת במועמדות לפרס תיאטרון המוזיקה האוסטרי, ב-2014 זיכה ידידי תיאטרון המוזיקה של לינץ בפרס האמן הצעיר ובעונה 2015/16 זכתה במדליית ריכרד טאובר עקב היבחרה ל"חביבת הקהל" באותו תיאטרון עצמו.

תומס א' באור / בריטון

"אופֿרֿנֿגֿלֿס" הגרמני מתמצת: "המבקרים והקהל מאוחדים בדעתם כי קול הבריטון של תומס באור מרשים, והבעת הרגש והדיקציה מדויקות". באחרונה הופיע באור בפסטיבל בטהובן בבון במחזור **אל האהובה הרחוקה** עם הפילהרמונית של נגויה; בפסטיבל "במת המוזיקה" בשטוטגרט בפאולוס של מנדלסון עם מקהלת חבל הרור והאנסמבלים פיגמליון ואַיִנְיֶמָה אֶטְרֶנָה; בפסטיבל זלצבורג בלזרוס של שוברט בניצוח אינגו מֶצְמֶכֶר, בסולם **יעקב** של שנברג בפילהרמונית של ברלין, ובבכורה העולמית של **התיבה** מאת ירג וִידְמָן* בניצוח קנט נֶגְנו, לרגל חנוכת בניין הקונצרטים "אַלֶב־פִּילֶהֶרמוֹנִי" בהמבורג. על בימת האופרה התקבלה בחום הופעתו ב-a של בֶּרְנַד אלויס צימרמן (1970-1918) בלה סקאלה במילאנו בניצוח אינגו מֶצְמֶכֶר. באור זוכה להצלחה גם בשירת לידר: הוא מופיע עם הפסנתרנים יוס ואן אימֶרְסֶל וקיט ארמסטרונג. באור עבד עם המנצחים איבן פִּישֶר, סר רוגֶר נורינגטון, סר ג'ון אלויט גרדינר והמנצח מלחין הפולני קז'ישטוף פנדרצקי.

*ירג וִידְמָן (1973) קלרנית, מנצח ומלחין גרמני.

דניאל יוהאנסן / טנור

הטנור דניאל יוהאנסן, יליד וינה, מחוזר בעולם כמבצע משובח של יצירות באך, וספציפית - בתפקיד האוונגליסט בפסיונים של באך. יוהאנסן למד לנגן בעוגב כנסייתי כבר בגיל רך, ומשבחר בזמרה כייעודו המרכזי, קנה לו הכשרה בתחום באוניברסיטאות של וינה וגראץ. בשנים 2002-2006 זכה בשבעה פרסים בתחרויות באך, שומאן ומוצרט ובתחרויות ע"ש הילֶדֶה צֶדֶק וריצ'רד טאובר. מ-1998 ואילך דניאל מבצע תפקידים אופראיים, קונצרטיים ולידר במולדתו וברחבי אירופה. ברפרטואר שלו מוזיקה בארוקית, תפקידים באופרות ובאופרטות ויצירות בנות זמננו. ברסיטלים הוא משמיע לידר מן הרפרטואר הגרמני ושירים צרפתיים ואנגליים. בשוברטיאדות בישראל הופיע עם הפסנתרן גרהם ג'ונסון. בין המנצחים שעמם שר: סר נביל מרינר, ברטרנד דה ביי ואַנֶזְ' צו גוטנברג. יוהאנסן מרבה להופיע ב"קונצרט האוס" וב"מוזיקפראיין" של וינה וכן בפסטיבל סְטִירִיאֶרְטה בגראץ ובפסטיבל זלצבורג, בקיץ קרינתי שלחוף אוסיאך, בפסטיבל הֶרְנִימֶזֶה בגרמניה, בלה פול ז'ורנֶה בצרפת ובפסטיבל ישראל בירושלים.

קנטטה, אודה, קשה לדייק בהגדרת היצירה הזאת, ששני מחבריה זכו לדעת עוד בחייהם כי התואר "גאון" יעטר את שמותיהם עד סוף כל הדורות. לודוויג ואן בטהובן העריץ את יוהאן וולפגנג פון גתה, וגם "המשורר הלאומי" רב־הפעלים ורם־המעמד הוקיר את כשרונו הפנומנלי של המלחין הצעיר ממנו ב-21 שנים.

כשנכגשו השניים בעת חופשה בעיר המרפא טפליצה שבצ'כיה בשנת 1812, הייתה כבר מוזיקת הליווי של בטהובן למחזהו של גתה "אגמונט" מולחנת וגם כמה משיריו. בעת פגישתם שוחחו שני הגברים שעות, וגם אם המכשג הותיר בשניהם מיאוס קל (גתה - בשל "התנהגותו הבלתי מרוסנת" של "הצעיר", ובטהובן, שוחר החירות, כי ראה בגתה "פריווילג בעל גינונים חצריים"), צמחה בכל זאת היצירה שלפנינו, מפתיעה באיכותה וממצה את זיק כשרונותיהם הנדירים של שני יוצריה.

נא לא לטעות: שני חלקי הכותרת "ים שקט ומסע צ'לח" אינם זהים־שמעות. הם הפכים גמורים: בעידן הקדם־מונעי, שבו נזקקו ספנים לרוח במפרשיהם, היה ים שקט אסון גמור. וכשקמה הרוח וניעורה, גם אם הביאה עמה משַבְּרֵי ים, היה טוב הדבר, כי הנה, שטים סוף־סוף ולבסוף אפילו עשויים להגיע!

עוד לפני שניגע במוזיקה, נתבונן־נא במוזיקליות הפואטית. בקריאת שני השירים בקול, בולט ההבדל בטמפרמנטים: **בבית א'**: "הַס הַשְּׁלֶךְ עַל פְּנֵי הַיָּם, בְּלִי תְּנוּעָה עוֹמֵד הַיָּם" שומעים את העצלתיים! והמצב איננו טוב! וב**בית ב'**: "רוח לוחש, מתרגש המלח. מה־מה, מה־מה" הקצב קטוע, נמרץ וסוער. והרי זה טוב מאוד!

הלבוש הצלילי שהעניק בטהובן לשירים הוא מוזיקה תוכניתית (פרוגרמטית), ועל כן הצלילים "מציירים" סצנות. התמונה הראשונה מצוירת כך, שכל כלי המיתר מושכים קשתותיהם ל־כִּל אורכיהם, אט־אט, כך ששתי תיבות נמתחות ל-10 שניות, לא פחות. הנה זוהי דממת הים!

אז, בפיאניסימו, הרמונית המקהלה מגישה את החצי הראשון של **שיר א'**, שעיקר תוכנו "שקט הוא מוות". "אין אָויר" (Keine Luft) מצויר בחרדת פיציקטו וסטקטו, עליות פתע חדות ודיסוננטיות מלוות את "מְאִים" (fürchterlich) ו"לְרַחֵק" (Weite). פיציקטי יש גם במילים "אין אָךְ גַּל" (keine Welle). קינת הכינורות הראשונים מוליכה לבסוף לאוניסונו סטאטי, ובמיתרים - שוב חרדת פיציקטי.

שיר ב': אוהו! איזו סערה! כלי הקשת נותנים אות לבאות: קשתנות סוערת מצוירת רוחות מפיחות־תקווה, והגלים, בהתאמה, צוללים ועולים, עולים וצוללים, ועולים ברמה גם קולות השירים: "נִגְפּוּ עַרְפְּלִים, זָכִים הֶרְקִיעִים, וְאַאֹלוֹס מִתִּיר אַחִיצֵת הָאֵימָה". את רחשוש המשב והתרגשות המלח מלוות תרועות. הלא מי כחלילים, אבובים, קלרינטים, בסונים וקרנות יודעים להשיב רוח? עד אשר יבשה נראית! ההפלגה צלחה! ואם נסיט מבטנו מעם הדרמה החיצונית, נבוא אל נפשו המתרגשת של היוצר: בטהובן ב-1815 כבר חרש והשקט והסערה שתיהן בנפשו פנימה.

דממת הים

הס השלך על פני המים,
בלי תנועה עומד הים,
המלח סוכך כפיים:
המשטח חלק ונם.
אין אור ורוח אין!
אלם־מות מאים!
ולרחק שדה העין
אין אף גל המתרוםם.

מסע צלח

נגפו ערפלים,
זך הרהיע,
ואאולוס* מתיר
אחיזת האימה.
רוח לוחש,
מתרגש המלח.
מהר־מהר, מהר־מהר!
גלים מתבקעים,
הרחוק מתקרב;
!...כן! ראים אדמה!

Meeresstille

Tiefe Stille herrscht im Wasser,
Ohne Regung ruht das Meer,
Und bekümmert sieht der Schiffer
Glatte Fläche ringsumher.
Keine Luft von keiner Seite!
Todesstille fürchterlich!
In der ungeheuern Weite
Reget keine Welle sich.

Glückliche Fahrt

Die Nebel zerreißen,
Der Himmel ist helle,
Und Äolus* löset
Das ängstliche Band.
Es säuseln die Winde,
Es rührt sich der Schiffer.
Geschwinde! Geschwinde!
Es teilt sich die Welle,
Es naht sich die Ferne;
Schon seh ich das Land!

סולנים בסערה בטהובן הנצחי

רני קלדרון מנצח
דמיטרי ברלינסקי כינור (ארה"ב)

לודוויג ואן בטהובן /

הפתיחה יצורי פרומתיאוס, אופ' 43
קונצ'רטו לכינור ולתזמורת ברה מז'ור, אופ' 61
רומנסה לכינור ולתזמורת מס' 2 בפה מז'ור, אופ' 50
סימפוניה מס' 1 בדו מז'ור, אופ' 21

7.5
אלמא
זכרון יעקב

6.5
מוזיאון
תל אביב

4.5
אולם ימק"א
ירושלים

הכנר הנודע
זוכה תחרות
פגניני בערב
שכולו בטהובן

כלים וקולות פסגות אמריקה

אבנר בירון מנצח
יוליה רוֹבִינְסְקִי נבל
תאודורו אַנְזְלוֹטִי אקורדיון (איטליה-גרמניה)

הנדל / קונצ'רטו לנבל ולתזמורת, אופ' 4 מס' 6
באך / קונצ'רטו למקלדת בפה מינור
רי"ב 1056 בגרסה לאקורדיון
אסטור פיאצולה / קונצ'רטו
לבנדזונאון/אקורדיון "אֶקוֹקוֹנְגֵרָה"
אהרון קופלנד / הסוויטה
"אביב בהרי האפלאצ'ים"

23.5
תיאטרון
ירושלים

21.5
מכון ויצמן
רחובות

20.5
מוזיאון
תל אביב

19.5
מוזיאון
תל אביב

אדג'ו מולטו / אנדנטה קנטבילה קון מוטו / מינואט: אלגרו מולטו או ויואצ'ה / אדג'ו, אלגרו מולטו או ויואצ'ה

השוואה: מוצרט היה בן 19 כשהשלים את הקונצ'רטו לכינור בסול מז'ור אשר הפכו מ"ילד פלא" ליוצר דגול ומוערך. ואילו בטהובן, שאביו היכהו נמרצות כדי להוכיחו ל"מוצרט", המתין עד גיל 30 בטרם השלים את הסימפונייה הראשונה שלו, איתות ראשון - צנוע עדיין - לשינוי פני המוזיקה. מתי החל בטהובן לזהור בשמי וינה, ולא כפסנתרן מבצע בלבד? כשבירת האימפריה כמהה למגדלור חדש. בעשור שבין המאה ה-18 ל-19 כבר לא היה מוצרט בין החיים והיידן התנוצץ בפריס ובלונדון. במבט לאחור נראה כאילו הותיר בטהובן לשני אריות אלה את המאה ה-18, וחיכה לאפריל 1800 כדי להציג את הסימפונייה הראשונה לו.

וינה, מורגלת בשפע הסימפוניות של "שני האריות", הגיבה לזו החדשה בתגובות מקוטבות: היה מי שכינה אותה "אבסורד גמור! קריקטורה של סימפונייה היידנית!" והיה מי שהוקירה למדי, אף כי הוסיף שיש בה "שימוש נרחב מדי ומוגזם בכלי נשיפה". רק מבקר אחד, בעל חוש נבואי במיוחד, קלע אל מה שתוכיח ההיסטוריה: "לעת עתה מציצים רק טפריי של האריה. ומדוע? כי בחר שלא לתקוף עדיין!" מכל מקום, בתודעת הקהל הווינאי הוטבעה באירוע זה ההכרה כי בטהובן איננו עוד פסנתרן וירטואוז, אלא יורשו של היידן, מורהו. הנה, ניתן לומר, שהתקיימה נבואת הרוזן ולדשטיין, פטרוננו של בטהובן, האיש ששכנע את לודוויג הצעיר לצאת מבזן לווינה, "כי שם", אמר, "יזכה אותך מר היידן ברוחו של מר מוצרט".

רוברט שומאן, הכריז אחרי האזנה ראשונה לסימפונייה התשיעית של בטהובן: "אין לשכוח כי יוצר זה השיג את חירותו הפיזית אחרי שנים של תעייה ונסייה. אך זאת יש להדגיש: את גאונותו ניתן לראות לא רק בסימפונייה התשיעית, אלא כבר בראשונה". בכך התכוון לומר אולי שאם הייחוד הגדול של התשיעית - מלבד השימוש המפתיע בקולות אנוש - הוא בזה שהיוצר מציג לאוזנינו את תעיותיו־היותיו, הרי שתעייה כזאת טמונה כבר בסימפונייה מס' 1. בתיבות הראשונות של פרק א' לא מופיע דו מז'ור, הסולם שבו "הסימפונייה כתובה". במקום זאת, מגיש לנו בטהובן קמצוץ פֶּה־מז'ור וקורט סול־מז'ור. רק אז הוא "חוזר לתלם". לאוזנינו המורגלות, הניסוי איננו זר, אך לבני דורו של בטהובן נשמטה הלסת. אחרי הפתעת הפתיחה, הפרק בנוי, כמצופה, בצורת הסונטה: שני נושאים, פיתוח ומחץ. אבל חדות הפרק הנישאת על צלילי סטקטו והתחכום ההרמוני־מרקמי בין כלי הקשת לכלי הנשיפה הן הברקות בטהובניות נטו.

גם פרק ב' דו־נושאי ומרובה פסקאות סטקטו. הוא מתחיל בפוגטו, שבו פוצחים הכינורות השניים, ואז מצטרפים כלי קשת אחרים וכלי נשיפה, עד כי התזמורת כולה פורשת כטווס את מניפת צליליה.

פרק ג' מכונה מינואט, אך מפעמו המהיר (108 פעמות בדקה) וההנחיה "עליז מאוד וערני" הופכים אותו לסקרצו (מהתלה), כפי שיקרא בטהובן רשמית לרוב פרקיו השלישיים בסימפוניות הבאות. סינקופות רבות ושילוב תוסס בין כלי הקשת לכלי הנשיפה מעצבים את חגיגותיו.

פרק ד' המסיים - כמוהו כפתיחה - מתחיל לאט. מנגינות הכינורות מגששות את דרכן במעלה סולמות ובמורדן אל עבר אלגרו סוחף ומלא אנרגיה, כפי שפאפא היידן, מורו ההומוריסטן, אהב לאהוב.

אומר לנדון, ואם אפשרות ב' נכונה, "הרי שהפרקים הישנים בהכרח החווירו מול הטורסו המופלא! כי בכל הליטורגיקה של מוצרט מלפני 1782/3 אין שיא כזה".

לנוכח הבידול החד שלנדון מבדל בין מיסה זו למה שקדם לה, ראוי לשאול מה כה מרשים בה? ובכן, ב-1783 היה מוצרט כבר חופשי מכבלי הארכיבישוף קולורדו, שכפה עליו בימי זלצבורג צמצום וחסכנות בגודל האנסמבל. עתה בחר בהרכב כליקולי רב עוצמה, המאפשר לו משרעת דינמית למן הפורטיסימו עתיר ההלמויות והתרועות ועד לפיאניסימו הלחוש. מרחב מרשים יש גם בארכיטקטורה: הגלוריה עשויה שמונה קטעים נבנים והולכים: מקהלה - סולו - מקהלה - דואט - מקהלה - טריו - מקהלה.

ביצירה יש גם מכש מרתק בין פוליפוניה להומופוניה. מוצרט ידוע כמעדיף את ההומופוניה, שבה יש הצגה נקייה של קו מלודי מלאה. ההשמעה הברזמנית של קווים מלודיים שונים זה לצד זה, כשיגרת הבארוק, נראתה לו אנכרוניסטית וכאוטית. והנה, ביצירה הזאת קטעי הומופוניה ופוליפוניה משלימים זה את זה. "קיריה", "סנקטוס" ו"בנדיקטוס" עטורי פוליפוניה, ובקטע השמיני של ה"גלוריה" - עם רוֹחַ הַקֹּדֶשׁ (Cum Sancto Spiritu) יש פוגה של ממש. ועוד הפתעה יש: בקטע הראשון של ה"גלוריה", הקריאה המשולשת "in excelsis" מזכירה את שלוש קריאות ה"הללויה" של הנדל.

לזמרות הסופרן עשה מוצרט חיים קשים. בפרק א', במילה Christe הוא מקפיץ את המנגינה מדי נמוך לדו גבוה בשתי אוקטבות, לסמן כי ישוע עלה מאדני ארץ אל מרומי רקיעים. האריה־קולורטורה "יְהִי לְבָשׂוּר יְדָם" (Et incarnatus est) עולה על כל דמיון. קונסטנצה שרה אותה.

*בספרה "ספר הליטורגיקה", הוצ' כרמל 2013.

אם נוהגים לשקול את יצירות מוצרט בזהב, ראוי לשקול את "המיסה הגדולה" בפלטינה. מבקר לונדוני כתב: "אכזבה לדורות היא שמוצרט לא השלים את שתי יצירותיו הליטורגיות הכבירות ביותר - הרקוויאם והמיסה בדו מינור". ועדה ברודסקי ניסחה: "המיסה בדו מינור ממלאת מקום של כבוד בין המיסה בסי מינור של באך למיסה סולמניס של בטהובן".

בהחלט מובן מדוע לא כילה מוצרט להלחין את הרקוויאם. בעת כתיבתו גסס ומת. לגבי המיסה הזאת, הקודמת לרקוויאם בתשע שנים, אין יודעים מדוע לא הושלמה ומה עמד ברקע כתיבתה. משפע ההשערות בחרנו לאמץ את מסקנותיו של מי שסיפק לנו השלמה למיסה, המוזיקולוג האמריקני האוורד רוֹבִּינְסֶ'לִנְדוֹן: "את המניע לכתיבת היצירה" אומר לנדון, "יש למצוא באיגרת שכתב מוצרט לאביו בינואר 1783: 'נדרתי... ואני מקווה לקיים: הנה פרטיטורת חצי־מיסה, המונחת כאן ומחכה להשלמה. הנה ההוכחה שאכן נדרתי!". ומה הנדר? ובכן, באוגוסט 1782 נשא מוצרט את קונסטנצה וְבָר לַמְרוֹת הַתְּנַגְדָּת אֲבִיו, וכדי לפייסו החל להלחין את המיסה שהזכיר במכתבו.

קרוב לוודאי שהנדר שאליו התכוון הוא כי עם בואו עם רעייתו לזלצבורג, יביא גם את המיסה. הביקור נערך בבאוגוסט 1783, והנדר קיים: המיסה הושמעה בכנסיית פטרוס הקדוש בזלצבורג, ובין הסולניות הייתה קונסטנצה ובר־מוצרט.

אשר לא־שלמות היצירה, רוֹבִּינְסֶ'לִנְדוֹן משוכנע שמוצרט לא העז להשמיע בכנסייה קתולית חצי מיסה. לכן, יש שתי אפשרויות: או שמוצרט השלים את "חצי־המיסה" וההשלמה אבדה, או שהוסיף לה פרקים ישנים. אם אפשרות א' נכונה - "רע ומר",

1. קיריה

אנדנטה מודרטו
סופרן והמקהלה ב-4 קולות:
אָדוֹן, רַחֵם.
הַמוֹשִׁיעַ, רַחֵם.
אָדוֹן, רַחֵם.

2. גלוריה

אלגרו ויוואצ'ה
מקהלה ב-4 קולות:
תְּהִלָּה לְאֵל בְּמַרוֹמִים,
וּבְאַרְץ שְׁלוֹם
לְבַנֵי אָדָם דּוֹרְשֵׁי טוֹב.

אלגרו אפרטו
סופרן:
נְהַלְלֵךְ, נְבָרְכֵךְ,
נַעֲרִיצֵךְ, נְרוֹמְמֵךְ.

אדג'ו

מקהלה ב-5 קולות:
נַתַּן לָךְ תּוֹדָה
כְּרֹב תַּפְאֲרֹתֶיךָ.

אלגרו מודרטו

סופרן 1 ו-2:
אֱלֹהִים אֲדוֹנֵנוּ הַמוֹלֵךְ בְּשָׁמַיִם,
הָאֵל הָאֵב הַכֹּל-יָכֹל.
אֲתָה, הָאֲדוֹן, הַבֵּן שֶׁנּוֹלַד יְחִיד,
יֵשׁוּעַ הַמוֹשִׁיעַ.
אֱלֹהִים אֲדוֹנֵנוּ, שׁוּה הָאֵל, בֶּן הָאֵב.

לרגו

מקהלה כפולה:
שֶׁנְטִילַת עוֹנוֹת הָעוֹלָם, רַחֵם עָלֵינוּ.
שֶׁנְטִילַת עוֹנוֹת הָעוֹלָם,
שֶׁמְקַע תַּחֲנוּנֵינוּ.
הַיּוֹשֵׁב לְיְמֵי הָאֵב, רַחֵם עָלֵינוּ.

1. Kyrie

Andante moderato
Soprano and 4-part chorus:
Kyrie eleison.
Christe eleison.
Kyrie eleison.

2. Gloria

Allegro vivace
4-part chorus:
Glória in excelsis Deō,
Et in terrā pāx
Hominibus bonæ voluntatis.

Allegro aperto

Soprano:
Laudāmus Tē, benedicimus Tē,
Adōramus Tē, glōrificāmus Tē.

Adagio

5-part chorus:
Grātiās agimus tibi
Propter magnam glōriam Tuam.

Allegro moderato

Sopranos 1 & 2:
Domine Deus, Rēx coelestis,
Deus Pater omnipotēns.
Domine Fili unigenite,
Jesu Christe.
Domine Deus, Agnus Deī, Filius Patris.

Largo

Double Chorus:
Quī tollis peccāta mundi, Miserēre nobīs.
Quī tollis peccāta mundi,
Suscipe deprecātiōnem nostram.
Quī sedēs ad dexteram Patris, Miserēre nobīs.

אלגרו

סופרן 1 ו-2 וטנור:
כי אתה לבדך קדוש,
אתה לבדך אדון
אתה לבדך עליון,

אדג'ו

מקהלה ב-4 קולות:
ישוע המושיע,

עם רוח הקדש,
בתפארת האב האל.
אמן.

3. קרדו

אלגרו מאסטוזו
מקהלה ב-5 קולות:
אני מאמין באל אחד,
אב כל-יכול,
בורא שמים וארץ,
כל הגלגיות והנסתרות.
אני מאמין.

ובאדון אחד,
ישוע המושיע,
בן יחיד לאל,
שנולד מן האב
לפני כל הזמנים. אני מאמין.

אל מן האל, אור מן האור,
אל-אמת מאל-אמת.
נולד ולא נברא,
אחד במהותו עם אביו,
אשר בידו נברא הכל.
אני מאמין שלמעננו, בני האדם,
ולמען ישענו
ירד משמים.

Allegro

Sopranos 1 & 2 & tenor:
Quoniam tū sōlus Sānctus,
Tū sōlus Dominus,
Tū sōlus Altissimus,

Adagio

4-part chorus:
Jesū Christe,

Cum Sānctō Spiritū,
In glōriā Deī Patris.
Amen.

3. Credo

Allegro maestoso
5-part chorus:
Credō in ūnum Deum,
Patrem omnipotētem,
Factorem coelī et terræ,
Visibilium omnium et invisibilium.
Credō.

Et in ūnum Dominum
Jesum Christum,
Filium Dei unigenitum,
Et ex Patre nātum
Ante omnia sæcula. Credō.

Deum de Deō, Lūmen de lūmine,
Deum vērum de Deō vērō.
Genitum, non factum,
Cōsubstantialē Patri,
Per quem omnia facta sunt.
Credō quī propter nōs hominēs
Et propter nostram salūtem
Dēscendit de coelis.

אריה: אנדנטה
סופרן בליווי חליל,
אבוב ובסון אובליגטו:
וְהָיָה לְבֶשֶׁר וְדָם
מֵרוּחַ הַקֹּדֶשׁ,
וְנוֹלַד לְמֵרִים הַבְּתוּלָה
וְהָיָה לְאָדָם.

4. סנקטוס
לרגו | מקהלה כפולה:
קְדוֹשׁ, קְדוֹשׁ, קְדוֹשׁ,
אֲדֹנָי אֱלֹהֵי צְבָאוֹת.
מִלֵּא הַשָּׁמַיִם וְהָאָרֶץ כְּבוֹדְךָ.

אלגרו
מקהלה כפולה:
הוֹשֵׁעֵנָּה בְּמִרוֹמִים.

5. בנדיקטוס
אלגרו קומודו
סופרן 1 ו-2, טנור ובריטון:
בְּרוּךְ הֵבֵא בְּשֵׁם אֲדֹנָי.

אלגרו
מקהלה כפולה:
הוֹשֵׁעֵנָּה בְּמִרוֹמִים.

Aria: Andante
Soprano acc. by flute,
oboe & bassoon obbligato:
Et incarnatus est
De Spiritu Sancto
Ex Mariā Virgine,
Et homo factus est.

4. Sanctus
Largo | Double chorus:
Sanctus, Sanctus, Sanctus,
Dominus Deus Sabaoth.
Pleni sunt caeli et terra glōriā tua.

Allegro
Double chorus:
Osanna in excelsis.

5. Benedictus
Andante
Sopranos 1 & 2, tenor & baritone:
Benedictus qui venit in nōmine Domini.

Allegro
Double chorus:
Osanna in excelsis.

THE GREAT CLASSIC

Philippe Herreweghe conductor (Belgium)
Collegium Vocale Ghent (Belgium)

Elisabeth Breuer soprano (Austria)
Olivia Vermeulen mezzo-soprano (The Netherlands)
Daniel Johannsen tenor (Austria)
Thomas E. Bauer baritone (Germany)

Ludwig van Beethoven (1770-1827)

"Calm Sea and Prosperous Voyage" Cantata for choir and orchestra, op. 21

Ludwig van Beethoven

Symphony no. 1, op. 21

Adagio molto - Allegro con brio

Andante cantabile con moto

Menuetto: Allegro molto e vivace

Adagio - Allegro molto e vivace

Intermission

Wolfgang Amadeus Mozart (1756-1791)

Mass in C minor ("The Great Mass"), K. 427

Kyrie

Gloria

Credo

Sanctus

Benedictus

The Opera House, The Performing Arts Center, Tel Aviv

Saturday, 15.4.23 at 21:00

Jerusalem Theatre, Henry Crown Hall

Sunday, 16.4.23 at 20:00

THE ISRAEL CAMERATA JERUSALAM / MUSIC DIRECTOR: AVNER BIRON

MUSICIANS

1st Violin

Matan Dagan*
Natasha Sher*
Carmela Leiman***
Petr Bobrovski
Polina Groshikova
Michael Pavia
Roman Yusupov

2nd Violin

Eduard Reznik**
Hadas Fabrikant***
Michael Kontsevich
Omri Tzach
Smadar Schidlowsky
Keren Shoshani

Viola

Shuli Waterman^{o**}
Sergei Dubov
Boris Rimmer
Eduard Shubaev
Marta Sikora

Cello

Zvi Orlianski**
Marina Katz**
Alexander Sinelnikov***
Esther Valladares

Bass

Kai Jack**
Kirill Baykov^o

Flute

Esti Rofé**
Avishay Srugo^o

Oboe

Muki Zohar**
Ori Meiraz

Clarinet

Shira Eliassaf**
Tomer Ornan^o

Bassoon

Mauricio Paez**
Yolotzin Cruz Cedillo

French Horn

Alon Reuven**
Michael Altshuler
Gal Raviv^o
Hagai Shalom^o

Trumpet

Raz Arad^o
Alon Melnick^o

Trombone

Alon Stoler^o
Konstantin Medvedev^o
Or Rochman^o

Organ

Iris Globerson^o

Timpani

Karen Phenpimon-Zehavi**

^oConcertmaster

**Principal player

***Assistant principal

^oGuest

BOARD OF DIRECTORS AND MEMBERS OF THE ASSOCIATION

Ruth Arnon, Honorary President

Yair Green, Adv.*, Chairman | Jacob Aizner*, Prof. Ruth Arnon*, Avner Azulay, Talma Barabash-Knoller, CPA, Prof. Avi Ben Basat, Prof. Shlomo Biderman, Dr. Yoram Blachar*, David Blumberg*, Dr. Shmuel Cabilly*, Ruth Cheshin*, Ilan de Vries*, Prof. Menachem Fisch, Prof. Benny Geiger*, Efrat Weiman Gershony*, Prof. Moshe Hadani*, Prof. Uri Karshon, Raanan Kop, CPA*, Moshe Michles*, Prof. Dafna Schwartz*, Dov Shafir, Baruch Shalev, Dr. Lea Shamir-Shinan*, Yehuda Zisapel, Gershon Zohar ^{*}Member of the board

ADMINISTRATION

General Director Yoram Youngerman **Administrative Manager** Michael Kontsevich

Producer Sarah Taylor David **Music Content Coordinator** Dr. Ron Merhavi

Marketing & Advertising Manager Nadia Raz Chacham **Marketing team** Merav Hahn, Orna Izhack

Sales Manager Dagan Feder **Office Manager & CEO Assistant** Alon Snir

Stage Managers Ori Nachum, Valery Aksyonov **Recording Engineer** Eitan Shamai

Accountant Sarit Yitshaki **Legal Advisor** Adv. Ami Folman

Box Office: *3926 / 1-700-55-2000 / Sunday-Thursday 09:00-17:00

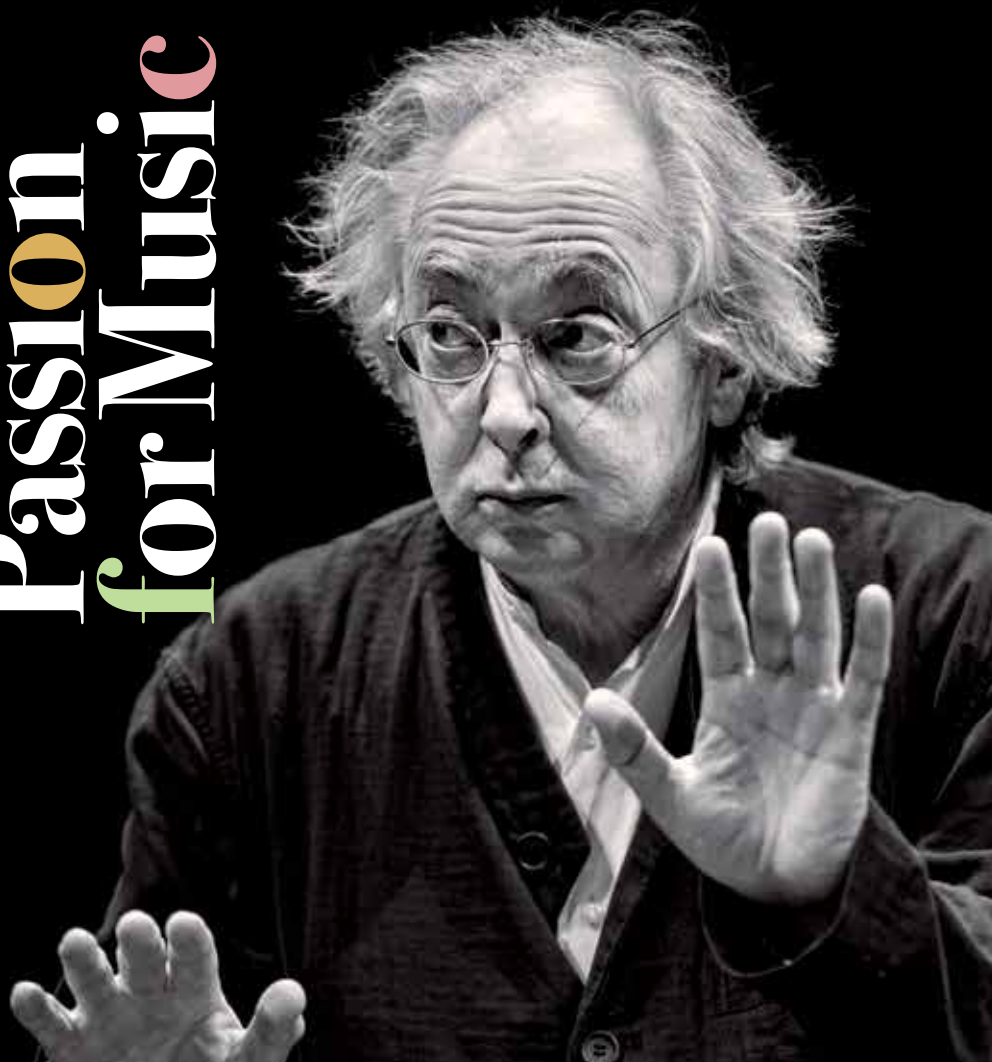
Office: 26 King David Street, Jerusalem / Tel: +972-2-5020503 / Fax: +972-2-5020504

Internet: www.jcamerata.com / Email: info@jcamerata.com

Program notes Benny Hendel **Graphic Design** Hagit Maimon

 **THE ISRAEL
CAMERATA
JERUSALEM**
MUSIC DIRECTOR: AVNER BIRON
2022/2023

Passion for Music

SEASON 39 | THE INSTRUVOCAL SERIES

THE GREAT CLASSIC